

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 3992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Razorožitev in varnost

O razorožitvi se bo letos še zelo mnogo pisalo. Saj se 2. februarja sestane v Ženevi velika razorožitvena konferenca, ki jo po važnosti in dalekosežnosti moremo vzorediti edino s povojnimi mirovnimi konferencami. O konferenci domnevajo, da bo zelo dolga, Amerikanci računajo na 8 mesecev. Vsekakor pa je jako verjetno, da bo gorske veličane, ki obdajajo Ženevo, »mirovno mesto«, znova pobelil sneg, pa bo še vedno našel evropske diplomate pri zelenih mizah.

Za splošno orientacijo in lažje umevanje razorožitvenega problema pa je že sedaj možno očitati nekaj glavnih smernic, ki bodo tvorile osižje vseh ženevskih pogajanj. — Kaj naj prinese razorožitvena konferenca? Pripravljalni razorožitveni odbor dela že 5 let in je nakopičil mnogo dragocene tehnicega materiala. O končnem cilju, ki naj ga splošna konferenca doseže, so v bistvu vse države edine. Nobene, še tako militaristične države ni danes v Evropi, ki ne bi želela razorožitve. Vse države čutijo, kako strašen moloh je neprestano oboroževanje, ki požira milijarde dragocene narodnega premoženja, in sicer sredi najhujše gospodarske krize, ko bi v kakršnihkoli drugih investicijah bil denar plodonosnejši in koristnejši naložen. Evropa že na vseh koncih v pravem smislu besede strada vsakdanjega kruha, toda ista Evropa troši istočasno stotine — ne milijonov —, milijard za vojaške svrhe!

—, ki to nevezdržno in docela nemogoče stanje, uvidevajo vse države, zato se nobena ne protivi razorožitvi. Razven tega se vsi predobro zavemo, da bo neprestano oboroževanje, kakor se sedaj vrši, prej ali slej s fatalno nujnostjo privedlo do ponovnih vojnih konfliktov, ki bi Evropo spremenili v okrvavljeno in ožgano puščino.

Torej razorožiti! Samo kako? Katera pot in kakšna metoda vodi do cilja? Ob tem prevažnem vprašanju pa se že bistveno ločijo naziranja. Anglosasi (Angleži in Amerikanci) pravijo: Najboljša pot do varnosti vodi preko razorožitve. Nekako isto stališče zavzemajo tudi Nemci, ki so si osvojili parolo: Evropa bo varna, če se popolnoma razoroži! V tem smislu sekundirajo tudi Italijani! Proti temu pa so postavili Francozi svojo tezo, ki jo zagovarjajo tudi njihovi zavezniki: Najprej varnost, potem razorožitev!

Na prvi pogled je razvidno, da gre za dve bistveno različni naziranj in da razorožitvena konferenca ne bo prišla do nikakega rezultata, dokler traja tolikšna razlika v mišljenju. Kateri obeh nasprotnih taborov utegne biti bližje resnici?

Mislimo, da Francozi. Ne zato, ker smo njihovi zavezniki in ker tudi naša oficialna politika stoji na istem stališču. Tudi ne radi tega, ker je francoski narod v 100 letih pretrpel tri invazije na svoje ozemlje in mu že narodni nagon po samoborni opravičeno narekuje povečano skrb za svojo varnost. Temveč zato, ker nasprotno stališče, ki je mnenja, da preko razorožitve vodi bližnja do varnosti, pred objektivno sodbo ne more zdržati. Naravnost povedano, manjka mu prave politične logike. Sicer ni dvoma, da bi uničenje vojnih sredstev, ki služijo pobujanju ljudi, od kanonov do bojnih letal in strupenih plinov, pomirjevalno vplivalo in vojno psihozo znatno omililo. Vendar bi bilo površno, če ne kar naivno mnenje, ko bi kdo v eksistenci moralnih instrumentov videl glavni vzrok vojnem. Tudi popolna razorožitev, tudi popolno uničenje vojnega orožja ne nudi še nobene garancije, da se narodi, ako med njimi izbruhne nesoglasja, ne bi stekli za svoje »pravice« pač s tem, kar bodo ravno imeli pri roki, pa čeprav s cepci, noži ali sekirami. Za to ni treba posebnega dokazovanja. Bistven pogoj za mir med narodi še daleč ni podan samo s dejstvom, da se zmanjša množina orožja. O tem bo konferenca že sklepala. Verjetno, da bo določena nek ključ, po katerem bodo države postopoma zmanjšale svoje vojno stanje. Toda, ali se bodo narodi radi tega čutili tudi bolj varni? Zato, ker imamo mi in naš sosed mesto 10.000 pač samo 1000 kanonov?

Ne, problem se s tem nič ne spremeni in ostane isti: Narod se bo radevolje, iskreno in magari tudi popolnoma razorožil šele tedaj, kadar se bo počutil varnega. Rad bo položil orožje, kakor hitro bo uverjen, da so tudi njegovi sosedi zavrgli vojno kot sredstvo medsebojnega obračunavanja. Psihološko je zato edino pravilno francosko stališče: najprej varnost, potem šele razorožitev. Francija se ne čuti varno, kljub temu, da ima Nemčija le 100.000 mož pod orožjem. Zakaj ne? Ker ve, da bojni in masševalni duh v Nemčiji ni ugasnil, da more Nemčija, ki je tehnično na višku, v nekaj tednih ustvariti ogromno vojno industrijo in iz svojih sportnih organizacij postaviti milijonske armade na noge. Ali se jim ni pripetila smola, da so jim baš tedaj, ko so najbolj deklamirali o miru, iz kake kemične tovarne ušli strupeni plini. Zato se oborožuje tudi Francija in vse druge države in se bodo javno ali na skrivaj oboroževale še naprej, tako dolgo, dokler bo med njimi divje tekmovalje in nezaupanje.

Razorožitveni problem torej nikakor ni v glavnem materialno vprašanje tehnične razorožitve, ampak je v prvi vrsti moralno vprašanje, ali je točnejše, gre za vprašanje mednarodne morale. Oboroževanje bo nepotrebno, če si bodo narodi zopet zaupali, če bodo verjeli sklenjenim pogodbam, če bodo smatrali, da jih vežejo podpisi njihovih voditeljev na mednarodnih listinah. Danes pa tega manjka. V obraz si laskajo oglašene diplomatične fraze, a istočasno oprezujejo drug drugega kakor zločinci, kdo bo preje potegnil revolver. Istotako manjka primerne mednarodne avtoritete, katere razsodbam bi se vklonili. Večna škoda, da je Zveza narodov v mandžurskem sporu tako temeljito odpovedala! V kako smešen položaj sprav-

Govor Lavalala v francoski zbornici

Francija načeloma ne popusti od reparacij — Reparacije se lahko samo znižajo, če Amerika zniža svoje zahteve — Ni razorožitve brez garancij za varnost Francije

Pariz, 19. jan. tg. Danes se je drugi Lavalov kabinet predstavil poslanski zbornici. Izrazil je nekaj viharja, bil je pa brez političnih presenečenj. Edina senzacija je bila, da je imel predsednik poslanske zbornice izredno oster govor o ohranitvi reparacij in mirovnih pogodb. Bouissou je izjavil, da Francija ne bo opustila ničesar od svojih upniških zahtev, ne da bi se primerno znižali njeni dolgovi in za to dale primerne garancije. Francija se ne bo odrekla reparacijskim zahtevam brez jamstva, da se bodo primerno znižali njeni vojni dolgovi.

Nato je podal svojo izjavo ministrski predsednik Laval. Njegov govor je trajal komaj deset minut. Ko je rekel, da je bil njegov namen razširiti vladno, so se začeli z levice tako ostri medklici in posmehe, da je mogel predsednik le s težavo obraniti red v zbornici. Mir je nastopil šele tedaj, ko je začel Laval govoriti o reparacijah. Ko se je v zvezi z locarnsko pogodbo imenovalo ime Brianda, sta sredina in levica spontano priredili Briandu ovacije.

Laval je izjavil: »Demisijo prejšnjega kabineta ni povzročil votum parlamenta. Skoro leto dni nikdar niste odrekli zaupanje vladi. To se je pokazalo tudi še na zadnji seji poslanske zbornice. Dogodki sami in težkoče, ki zahtevajo sporazumevanje, zadostujejo, da se danes lahko določijo najvažnejše programne točke. Naša vlada mora pred vsem premagati dva problema, ki sta sedaj predmet mednarodnih razprav: reparacije in omejitve ter reduciranje oboroževanja.

Kriza, ki smo jo zaželi čutiti tudi mi, ni samo zmešala namenov vlade, temveč je sprožila tudi razne sisteme, ki so zrasi bolj v fantaziji in doktrini, kakor na realnih dejstvih. Svet se žalibog le prerad oprime teorij, katere mu obetajo zdravljenje brez bolečin. Tako je razumeti stremljenje po tem, da bi se anulirale reparacije in vojni dolgovi. Mi ne moremo sprejeti takih odločitev, ki krize ne morejo odpraviti, ki pa bi lahko kršile bistvene interese Francije in zapisane pravice Francije v pristojno sklenjenih pogodbah. Ne bomo si pustili predpisovati reparacijskih pravic. Zahteva se od nas, da napravimo črto pod svoje račune v korist naših dolžnikov.

Dvojno dolžnost imamo: nasproti generacijam, ki so doživele vojno, smo dolžni biti zvesti in ničesar ne žrtvovati od svojih upniških zahtev, ne da bi se obenem primerno zmanjšali naši dolgovi. Nasproti bodočim generacijam pa imamo dolžnost, da moramo biti pametni, tako, da vse pogodbe podredimo pravičnemu ravnotežju produktivskih in eksistenčnih pogojev. To ravnotežje pa bi bilo mogoče, če bi mi plemi, ko bo kriza končana, v mednarodnem tekmovalstvu dobili slabše mesto radi neugodnega razmerja v finančnih ali fiskalnih bremenih, ki ovirajo aktivnost narodov. Vlada se bo v vseh pogajanjih, ki jih bo morala še voditi, da se veljavne pogodbe o vojnih dolgovih prilagodijo perijodi gospodarske depresije, tudi v bodoče strogo držala teh fundamentalnih načel, katere je francoski parlament odobral vedno.

Položaj Francije pa tudi nikakor ni tako privi-

legiran, kakor se pripoveduje v inozemstvu. Država je že morala priskočiti na pomoč domačemu delovnemu trgu s programom za preskrbo domačih delovnih moči. Kakor v vseh drugih državah brez izjeme, so javne finance ostro napete tudi v naši državi, česar Francija dozdaj ni poznala. Vlada bo pozvala parlament, da razpravlja o proračunu za leto 1932, čim bo finančna komisija predložila tozadevno poročilo. Če se bosta obe zbornici lotili posla z isto vneto, kakor lansko leto, bo mogel parlament enako letno delo izvršiti, kakor prejšnja leta, še preden bodo morali poslanci stopiti pred nove volitve.

Razorožitvena konferenca se bo začela 2. februarja. Politika Francije v tej točki je določena v memorandumu od 15. julija 1931. Ta politika, ki je že 12 let zabeležena v paktu Zveze narodov, je ravnotako politika Francije, kakor Zveze narodov. To je politika, ki so jo sprejele vse stranke in ki jo bodo tudi vse obdržale. Uspeh moramo pričakovati samo v gotovem okvirju, s tem, da se respektira pojem pogodbe, razsodišča, definicije, kdo je napadelec, medsebojne pomoči, z eno besedo: varnosti. Bilo bi napačno, računati na slabost ali utrujenost Francije in zavreči ta načela. Prepričani smo, da bodo na predvečer važnih mednarodnih razgovorov celo oni v načelu sprejeli naše mnenje, ki jih žalibog ne vidimo na naši strani. Vsem nam bo hvalna dežela, da si vzajemno kažemo voljo za politična sporazumevanja. Upamo, da bodo že prihodnje debate pokazale za to dragocene dokaze.

Začasna rešitev reparacijskega vprašanja

Nemčiji se podaljša moratorij, ako Amerika dovoli enak moratorij svojim dolžnikom

Pariz, 19. januarja. AA. Med vladami pri reparacijah zainteresiranih držav se vrše pospešena pogajanja o začasni ureditvi reparacijskega vprašanja.

Snoči je predsednik francoske vlade ponovno sprejel nemškega poslanika von Hoescha.

Ker bodo letos volitve tako v Franciji, kakor v Nemčiji in v Združenih državah, prevladuje v mednarodnih krogih naziranje, da sedaj ne bo mogoče doseči podrobne in končne rešitve reparacijskega vprašanja in vojnih dolgov.

Zdi se, da se bo med Parizom in Londonom dosegel sporazum na ta način, da se bo Nemčiji enostavno podaljšal Hooverov moratorij, ki poteka 1. julija 1932. Moratorij se bo podaljšal pod dosedanjimi pogoji za 6 mesecev ali eno leto.

Istočasno bodo evropski dolžniki Združenih držav, ki so obenem upniki Nemčije, podpisali skupno izjavo, v kateri bodo zahtevali od vlade Združenih držav, da enako ravna z njihovimi dolgovi, kakor bodo ti upniki z Nemčijo s podelitvijo novega moratorija.

Ce bo na tej podlagi dosežen sporazum med državami, ki so podpisale Youngov načrt in če bodo ta pogajanja uspešna kar s pogajanjmi med pisarnami teh vlad, potem bo postala lausannska konferenca zaenkrat brezpredmetna in nepotrebna, kajti bistvena vprašanja bodo prišla na dnevni red šele koncem leta.

V takih okoliščinah bi zadostovalo zasedanje finančnih veščakov z naloge, da sestavijo potrebno konvencijo o novem moratoriju.

Demarša Francije v Washingtonu

London, 19. januarja. AA. Reuter poroča iz Washingtona, da je predsednik francoske vlade g. Laval storil demaršo pri ameriških Združenih državah o možnosti za podaljšanje Hooverovega načrta. Sodi se, da je demarša, ki jo je g. Laval napravil pri zunanjem ministru Stimsonu, namen doznati, ali bi bilo možno izpreminjati negativno stališče kongresa glede znižanja ali razveljavljanja vojnih dolgov. G. Laval je informiral ameriškega veleposlanika v Parizu g. Edgea, da bi mu bilo težko predlagati v parlamentu podaljšanje moratorija Nemčiji, ne da bi si bil poprej na jasnem o natančnem stališču Amerike v tej stvari. Toda

vprašanja podaljšanja moratorija za omenjeno dobo ni načel.

Svojo demaršo pri g. Stimsonu je predsednik francoske vlade napravil preko ameriškega poslanika g. Edgea. Ta demarša je prišla po nedavni izročitvi ameriškega memoranduma francoskemu poslaniku v Washingtonu g. Claudelu. V tem memorandumu precizira USA svoje stališče nasproti

Zmaga enakopravnosti v Belgiji

Vzorna rešitev jezikovnega vprašanja v uradih, na vseušiških in v občinah na podlagi avtonomije

Bruselj, 19. jan. Danes se parlament prvič sestane po božičnih praznikih. Čeprav ima vlada velike težave pri urejanju državnih financ in je preobložena z delom za priprave na reparacijsko konferenco v Lausanni, se je odločila, da postavi na dnevni red parlamenta zakonski predlog o končni ureditvi jezikovnega vprašanja v državni in občinski upravi.

Zakonski načrt priznava Flameem vse jezikovne pravice, ki so jih zahtevali in njega zakonitve pomeni za flamsko gibanje popolno zmago. Dosele je v belgijski državni upravi bila dana absolutna prednost francoščini, to je jeziku Valoncev, in se je le v občinski upravi trpela flamščina. Obema jezikoma se v zakonskem načrtu priznava popolna enakopravnost. Vsak Flamec lahko napravi vlogo na državne ustanove, bodisi sodišča, policijo ali na ministrstvo v svojem jeziku in vsak državni urad, torej tudi ministrstvo, mu je dolžno odgovoriti v njegovi materinščini, to je v flamskem jeziku. Dosele se je vodila osrednja uprava izključno v francoskem jeziku; Valonci radi tega ne znajo flamščine. Poslovanje ministrstev se bo zato moralo deliti in sicer v francoski in flamski oddelek. Razdelitev se bo izvršila zato, da se omogoči tudi valonskim državnim uradnikom, ki ne znajo flamščine, kariera v državni službi. Flameci so prvotno zahtevali, da mora vsak državni uradnik znati oba državna jezika, a so pozneje popustili in pristali na to, da se osrednji uradi razdelijo jezikovno v dva oddelka. Tako je tudi Valoncem, ki se težko naučijo flamščine, dana možnost, da tudi po novi ureditvi dosežejo lahko najvišja mesta v državni službi.

Glede uporabe jezika v državnih in občinskih

vprašanjah dolgov, ki je ostalo neizpremenjeno. G. Stimson je izjavil, da se stališče Združenih držav Amerike glede vojnih dolgov ni izpremenilo, odkar sta gg. Hoover in Laval izdala skupni komunique. G. Stimson je dodal, da mora Evropa povzeti v tej stvari inicijativo, vendar pa se mu zdi, da je malo upanja na uspeh spritja stališča, ki ga je zavzel kongres.

uradih na deželi sloni zakon na načelu jezikovne avtonomije. V krajih, kjer prevladuje flamščina, bo uradni jezik flamski, drugod bo dana prednost francoščini. V občinah, kjer doseže jezikovna manjšina vsaj 30% prebivalstva, se morajo izdati vsi javni oglasi v obeh jezikih. Občinskim svetom je dana pravica, da določijo, v katerem jeziku naj se vrši notranje uradovanje.

V smislu načela o rabi jezika se po zakonskem načrtu deli država v tri dele, v severni, kjer prevladuje flamščina, v južni, kjer bo francoščina uradni jezik, in v pokrajini okoli Bruslja, ki je dvojezična in kjer prevladuje francoščina.

Boj, ki so ga bili Flameci za priznanje svojega jezika, je bil silno težak, ker se Valonci še danes ne morejo odpovedati prednostim, katerih je bil deležen njihov življenjski radi izključne uporabe francoščine v državnih uradih. Valonci so si skušali zagotoviti dosedanj položaj vsaj v valonskih krajih z določbo, da sme uradovati v določenem kraju le uradnik, ki mu je jezik tega kraja materinščina. Toda Flameci niso pristali na to formulacijo. Sedanja zakonski načrt določa le, da mora znati uradni jezik, ki je v rabi v dotičnem kraju. Pred vstopom v državno službo se bo moral vsak uradnik izjaviti, ali namerava službovati v flamščini ali v francoščini. Ta izjava bo odločilna važnosti tudi pri izpiti.

Dosledno novim določbam glede uporabe jezika v javnih uradih, je v teku tudi preureditev univerz, in sicer v prid Flameem. V smislu novega zakona se bo osnoval posebni parlamentarni odbor, ki bo nadziral izvedbo novih jezikovnih določb. Odbor bo posloval pol leta.

V političnih krogih so mnenja, da bo ta zakonski načrt prodiral v poslanski zbornici brez večjih težkoč, ker je bil sestavljen na podlagi kompromisa med obema jezikovnimi skupinama. Z zakonitvijo zakonskega načrta se bo vrnil v državo mir in poravnava bo spor, ki je vsa povojna leta zadrževala ožračje med obema narodoma in celo ogrožal obstoj države.

Dunajska vremenska napoved. Vzhodno vreme bo trajalo še dalje. Po nižinah bo megleno in oblačno. Temperatura blizu ničle. Oblačnost pa bo od vzhoda proti zahodu ponehala. Na gorah bo večina jasna.

Zagrebska vremenska napoved: Pretežno oblačno, hladno, megleno. Padavine niso izključene.

Ukradeno kolo najdeno. Dne 20. novembra 1930 je bilo ukradeno nekemu Bračku v Mariboru kolo znamke »Puchs«. Dne 15. t. m. pa je tukajšnja policija, ki je imela tatvino navedenega kolesa v evidenci, isto izsledila ter sedanjega lastnika aretirala. Pri zaslišanju je ta navedel, da je kolo kupil decembra 1930, torej en mesec po izvršeni tatvini, od nekega šoferja iz Maribora za 500 Din. Ime šoferja pa da mu ni znano. Kolo je policija zapolnila in zadevo prijavila sodišču, ki bo ugotovilo, kdo je tat kolesa. Pravi lastnik je o najdbi kolesa obveščen.

Angleška aristokracija in evropska demokracija

Malo je izjav, ki bi tako nazorno odkrivale temeljne pogoje in pomanjkljivosti evropske demokracije, ki tako nevarno omahuje, kakor članek, ki ga je priobčil v listu »Der Deutsche Spiegel« dr. rer. pol. H. S. Weber. Iz članka posnemamo nekaj glavnih misli z željo, da bi si jih vsi mi vzeli k sreči.

Vlada in opozicija — piše Weber — nastopata na Angleškem od nekdaj kot igralci na nasprotnik v igri. Priznavata drug drugemu,

Sirija — neodvisno kraljestvo? Bivši kedi Egipta Abbas Hihni (levo v sredini z očali) potuje po svetu, da si pridobi naklonjenost velesil za svojo kandidacijo za kralja Sirije. Ta dežela je bila doslej pod nadoblastjo Francozov, ki pa ji hočejo sedaj dati neodvisnost.

da sta potrebna. Vedno sta edina v cilju: da se ojači in poveča britanska država. Tekmujeta samo za najboljša pota do tega cilja. Vse to prihaja nazorno do izraza že pri stvarjanju parlamenta, ko koraka v slovesnem sprevedu poleg načelnika vlade voditelj opozicije. Parlament mora pač predstavljati enotno narodno voljo, ne pa — kljub vsem razlikam in mnenju — nasprotnost glede resničnih ciljev.

Na Angleškem ima od Cromwellovih časov vodstvo države trdno v svojih rokah demokracija. Ta parlamentarizem sta prvotno nosili na svojih ramah dve čisto plemiški stranki: tory-jev in wighov. Konservativci so se naslanjali bolj na podedelško plemstvo, liberalci pa predvsem na mestno patricijsko. Obe plemiški stranki pa sta se vedno pomlajevali s sposobnimi osebnostmi iz ljudskih vrst.

Svojega aristokratskega izvora angleški parlamentarizem — kljub marsikakim izpremembam — ni nikoli zatajil ali se mu odrekel. Ohranil je trdne aristokratske temeljne oblike, a jih napolnil z novim duhom. Saj aristokracija ni vezana na kako kasto in ne sme v svojih oblikah okosteneti. Predstavlja marveč ravno v angleškem zmislu izrazito obliko, ki se živeč razvija. Enotnost, sloga, enotnost duha in življenja, ki prihaja do izraza v zunanje vidnih oblikah, se ohranja. Vse notranje zahteva na zunaj trdno konvencijo, molčeč sporazum, trdno tradicijo. Živi razvoj angleške aristokracije se pa kaže tudi v tem, da se vedno sprejemajo od spodaj navzgor prihajajoče osebnosti, a pri tem se vedno varuje oblika.

Ce opazujemo to aristokracijo v Angliji, bi se nam vtegnila po celinsko-evropskih nazorih vrniti zmoti, kakor da bi bilo tam vse odvisno od pokolenja. Toda lahko se zgodi, da se kdo rodi kot kraljevič najstarejšega rodu, pa je vendarle samo novopečen povzdignjenec najslabše vrste. In nasprotno more biti kdo rojen v najnižjih slojih, pa je vseeno dovršen aristokrat.

Na Angleškem pa se je predvsem tudi med ljudstvom uveljavilo aristokratsko temeljno naziranje: spoštovanje pred izrednim človekom. Na Angleškem skoraj sploh ni najti sovražstva povprečnosti proti onemu, ki se je po svojih sposobnostih povzpел višje. Za aristokratsko

ravnanje in kretnjo ima povprečni Anglež te-
nak čut spoštovanja. Lastna mu je gospodarska morala, ki vse zdravo, močno, ponosno spoštuje. Tako sta na Angleškem aristokracija in demokracija skladno zvezani med seboj. Veliki angleški zgodovinar Macaulay je zato popravil rekel: »Naša demokracija je bila od vsega početka aristokratska in naša aristokracija je bila najbolj demokratska na svetu.«

Parlamentarni sestav v celinski Evropi temelji večinoma na napačnem umevanju angleških razmer. Z angleškim parlamentarizmom ima skupno samo ime. Zato tudi doslej v nobeni evropski državi, v nasprotju z Anglijo, ta parlamentarna demokracija ni uspevala, ker pač povsod manjka aristokratske formalnosti z njenimi trdnimi okvirjem tradicije. V tem, ko Anglija do današnjega dne nima ustave in slo-
ni njeno državno življenje na tradiciji, imajo vse celinsko-evropske demokracije pisano ustavno podlago. S temi papirnati črkami pa državi in ljudstvu niso vline ustavnega duha, kakor je to zmogla Anglija, ki brez vseh takih pisanih določil in brez slovitve »ustavne zvestobe« služi živemu življenju.

Angleški politiki se po vedno varnem notranjem nagonu zvesto držijo tradicij prošlosti, ki se morejo pač razvijati, nikdar pa odpraviti. Po angleških nazorih sploh ni mogoč noben prelom s preteklostjo, razen tedaj, če kak narod obupa sam nad seboj in se odreče samemu sebi.

Aristokrat, ki samotno sedi na višini, ima močnejši čut odgovornosti kakor tisti, ki je zgolj zastopnik interesov, ki hoče vedno le za svoj razred ali kasto doseči kako korist na račun celote. Na tak interesni trop, ki ga imenujemo parlament, je pa sedaj vendarle celokupna evropska demokracija neločljivo zvezana. Ta demokracija stoji in pade s svojim strankarstvom, ki je gospodarsko in socialno enostransko usmerjeno. V Angliji pa v političnem življenju ne igrajo odločilne vloge organizacije, ki jih predstavljajo njihove kreature, marveč izredni ljudje.

Hčerki mikada. Princezi Šigekotern in Kazukotaka, hčerki japonskega cesarja, vzgajajo popolnoma v domačem duhu in nosita japonska oblačila, ki jih tudi na Japonskem vedno bolj izpodriva nemška zapadna moda.

Tatinska sraka

Nemški listi poročajo o zanimivem slučaju, ki potrjuje tatinske nagone sračjega rodu. Pred 35 leti je izginil nekemu prebivalcu v mestu Elstri (Lužice), ki je stanoval blizu cerkve, poročni prstan. Zaman ga je povsod iskal, zaman sumnil na to in ono stran — prstana ni nikdar več videl. Sedaj so slučajno našli ta prstan v nekem skrivališču na cerkvenem zvoniku, kjer od nekdaj gnezdi jo sraka. Jasno je, da je bila prstan svoj čas odnesla v svoje gnezdo tatinska sraka.

Naglo napredovanje japonske vojske v Mandžuriji je bilo mogoče samo radi tega, ker je bila japonska armada dobro pripravljena, tehnično z vsemi modernimi pripomočki opremljena in ker je bila kitajska vojska demoralizirana vsled podkupljivosti nekaterih voditeljev. V obrambi Kitajske ni bila edina: ne-
prestane vladne krize, koketiranje voditeljev z zdaj s to, zdaj z drugo velesilo, ambicioznost nekaterih doslej zapostavljenih, vse to je pomagalo pri zmagovalnem pohodu Japoncev v Mandžurijo. Napredovanje Japoncev je šlo še bolj hitro, ker so oni že takoj ob začetku vojnih operacij zasedli vsa važnejša železniška križišča, kar nam kaže ta slika.

28.000 Parižanov izgine letno

Pariško časopisje prinaša statistiko, ki je vzbudila splošno pozornost in skrb. Po podatkih policijskega ravateljstva je v preteklem letu v Parizu »izginilo brez sledu« 28 tisoč oseb.

K tej vesti pristavlja francoski časnikar sledeč komentar:

Mi smo trdno prepričani, da mora tu biti neka zmoti. Kajti težko verujemo, da bi v tem našem lepem Parizu mogel letno izginiti en odstotek prebivalcev v nirvano. Se ni dolgo, ko je Oskar Méténier, znani dramatik in pisatelj, ki je prvotno bil časnikar »za policijske zadeve«, preden se je posvetil umetnosti, napisal: »V Parizu izgine dnevno povprečno ena oseba, v New Yorku povprečno tri!...« Kako malenkostno in beraško število napram 28.000!... Kar je res, je res, zato ne smemo zamolčati, da se po isti statistiki policiji posreči tretjino »izgublencev« odkriti. Kje pa ostanejo ostali tretjini? Kako je mogoče, da se približno 19.333 oseb izgine vsem poizvedbam policije, ki vendar razpolaga s tako čudovitim aparatom in ima za vse tako tenko čuteča ušesa in ki ob vsakem novem slučaju takoj »prične z vso vestnostjo in energijo preiskovati in zasledovati?« Vsekakor je dejstvo, da pariški meščan, ki bi se svojim bližnjim rad ognil iz bilo kakršnegakoli vzroka (in teh je v današnji dobi precej), prav lahko izgine. Gotovo pa je tudi, da vsi ti, ki so izginili, niso tega storili prostovoljno. Stalno čitamo, da so v tej in tej kleti našli okostje ali strohnelo truplo neznanca. Kdo so, odkod so? — Slavna policija molči in tudi njena statistika!

Evropski prvak v drsanju po ledu je na tekmi v Parizu postal mladi Dunajčan Karl Schäfer, ki si je nedavno priboril tudi prvenstvo Avstrije v tem sportu.

Najvažnejši datum v svetovni zgodovini

Neki berlinski list je razpisal anketo: »Kateri datum je po vašem mišljenju najvažnejši v svetovni zgodovini?« Prosil je odgovora najrazličnejše pravke raznih narodnosti. Med drugimi je bil naprošen tudi znani angleški pisatelj Bernhard Shaw, ki je odgovoril: »26. juli 1856.« — Ta odgovor je gotovo zanimiv, kajti pozneje so dognali, da se je tega dne rodil — Shaw sam.

Proti ljubezenskim prizorom v filmu

Angleška filmska cenzura je obvestila vsa podjetja, ki izdelujejo filme, da naj v bodoče ljubezenske prizore opuščajo ali pa da jih morajo vsaj skrajšati na najmanjšo dopustno mero taktosti in olike, ki je v navadi v poštenih rodbinah. Popolnoma pa morajo v bodoče izpasti vsi dvourni prizori, ki se odigravajo v spalnih sobah ali sicer. Kinogledališča ne smejo igrati ameriških filmov, ki se odigravajo v raznih kopalniščih. Tudi vse ostale odredbe angleške cenzure so zelo stroge. Vlada utemeljuje ta korak s tem, da so ti filmi zelo kvarno delovali na mlado in staro. Film naj bo vzgojno-zabavno sredstvo, ali pa naj se sploh ne predvaja!

Praznovrni nogometaši. Moštvo znanega londonskega nogometnega kluba je zelo praznovrno. Prepričano je, da bo zmagalo le tedaj, če jih na igrališče vodi in nosi žogo v njihove barve obleden deček, navadno sin enega njihovih igralcev.

Čudodelni glavnik

Pred nekim londonskim sodiščem se je pred dnevi vršila senzacionalna razprava zaradi enega glavnika. Neki starejši gospod, ki bi hotel biti lepši in vsaj na videz mlajši, je kupil glavnik, ki »dela čudeže«. Glasom reklame povrne štiridesetdnevno česljanje s tem glavnikom lasem prvotno barvo. V reklamah so tudi trdili, da za uspeh jamčijo z vsoto nad 100.000 Din. Gospod je kupil glavnik in česljal dnevno večkrat in več kot štiri-deset dni — brez uspeha. Zaradi tega je tožil prodajalca, ki ga je sodišče obsodilo, da plača obljubljeno jamstvo.

Nesrečna princeza

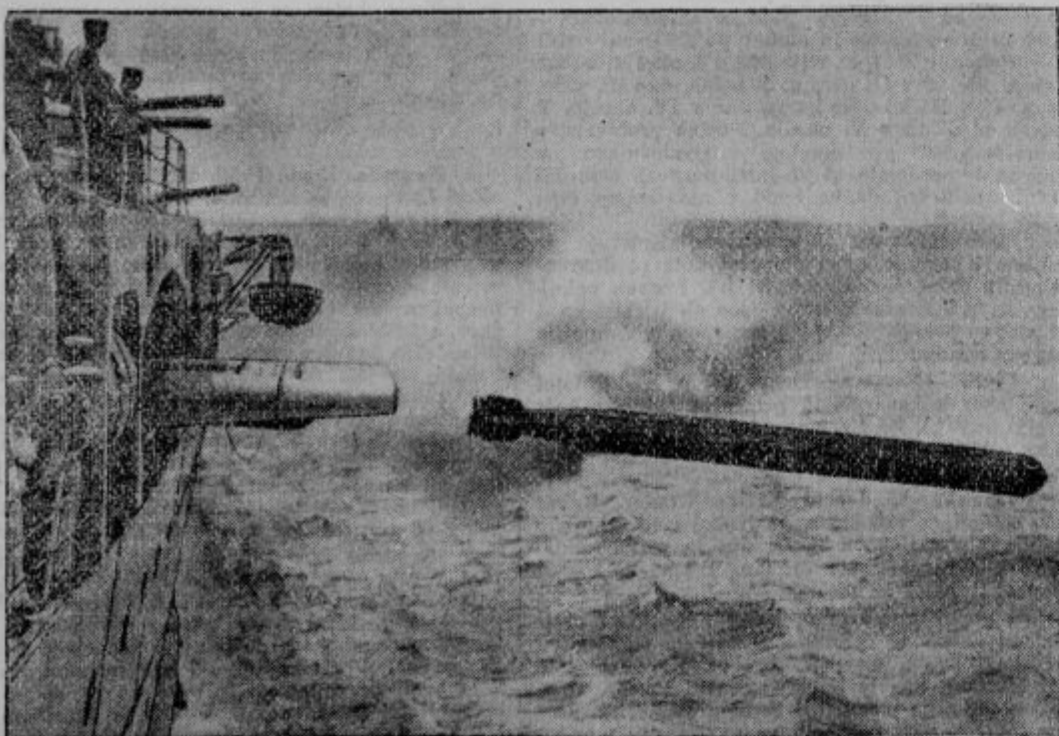
»Daily Express« poroča, da je bivši španski prestolonaslednik, ki je bolan na hemofiliji, prosil svoje starše, da bi mu dovolili poroko s kneginjo Cirilo Cirilovno, hčerko velikega kneza Cirila, pretendenta na ruski prestol.

Kneginja je zaljubljenemu prestolonasledniku poslala odklonilno pismo, v katerem poudarja, da ona prinaša nesrečo. Ona ni bila samo navzoča — piše v pismu —, ko so boljševiki na zverski način usmrtili člane carske rodbine, marveč je bila v Španiji, ko so vrgli monarhijo.

Verjetno je, da bivši kralj Alfonz ne bo dovolil svojemu sinu te poroke ne morda zaradi slabe sreče kneginje, ampak zaradi slabega zdravlja mladega prestolonaslednika.

Studentove skrbi

»Kako čudno vreme je letos... Zdaj je toplo, zdaj zopet pasja zima... Res, ni mogoče vedeti, kaj naj človek nese v zastavljalnico!«

Torpedo. Pri zadnjih manevrih angleške mornarice se je posrečil nenavaden fotografski posnetek: torpedo takoj po izstrelitvi.

